

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om studiestöd

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om studiestöd ändras. I propositionen föreslås att de inkomstgränser för den studerandes egna inkomster, som påverkar studiestödet, ska höjas med 50 procent jämfört med nivån för år 2021. Samtidigt föreslås en höjning på motsvarande sätt även av de belopp som används vid återkrav av stöd som betalats till för stort belopp. Den föreslagna höjningen av inkomstgränserna främjar de studerandes möjligheter att arbeta mer vid sidan av studierna utan att detta minskar studiestödet. Syftet är att förbättra förutsättningarna för de ungas sysselsättning och de studerandes försörjning. Dessutom föreslås det att tiden för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation ska kunna förlängas med ett läsår, om den studerande visar att studierna fördröjts på grund av krigstillstånd eller till sin allvarlighetsgrad därmed jämförbara exceptionella omständigheter som varit rådande i studielandet.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Beredning	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
3 Målsättning	9
4 Förslagen och deras konsekvenser	9
4.1 Förslag	9
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	10
4.2.1 Konsekvenser för de studerandes ekonomiska ställning	10
4.2.2 Konsekvenser för den offentliga ekonomin	12
4.2.3 Övriga konsekvenser	14
5 Alternativa handlingsvägar	14
6 Remissvar	15
7 Ikraftträdande	16
8 Förhållande till budgetpropositionen	16
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	16
LAGFÖRSLAG	17
Lag om ändring av lagen om studiestöd	17
BILAGA	19
PARALLELLTEXT	19
Lag om ändring av lagen om studiestöd	19

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Inkomstgränser

Inkomstgränserna för en studerandes egna inkomster är bundna till den förändring i inkomstnivåindexet enligt vilken det gjorts indexjusteringar 2018 och 2020. Dessutom är en temporär höjning av inkomstgränserna med 25 procent i kraft under 2022. Behovet av en mer kännbar höjning av inkomstgränserna framkom under 2021 i samband med målet att främja sysselsättningen. Statsminister Sanna Marins regering fastställde i samband med de sysselsättningsåtgärder som offentliggjordes den 11 februari 2021 att inkomstgränserna för en studerandes egna inkomster som påverkar studiestödet ska höjas med 50 procent från 2021 års nivå den 1 januari 2023 för att förbättra tillgången på kunnig arbetskraft och de studerandenas ekonomiska ställning.

Det behov av tilläggsanslag som höjningen av inkomstgränserna förutsätter har beaktats i planen för de offentliga finanserna för 2023—2026. Höjningen av inkomstgränserna ska beaktas vid dimensioneringen av studiepenningen och bostadstillägget för 2023 under moment 29.70.55.

Villkoren för studielånskompensation

Syftet med studielånskompensationen är att främja studielånets användbarhet som finansieringsform för studierna och uppmuntra studielåntagare som avlägger högskoleexamen att avlägga examen inom utsatt tid. I villkoren för studielånskompensation har man beaktat faktorer som påverkar tiden för avläggande av examen och dröjsmål i studierna.

På grund av Rysslands invasion av Ukraina utfärdade Ukrainas president den 24 februari 2022 en förordning om införande av en lag om undantagstillstånd i Ukraina. Enligt lagen om undantagstillstånd genomförs undervisningen vid högskolor i Ukraina läsåret 2021—2022 som distansundervisning eller flerformsundervisning. Den ryska invasionen kan fördröja studieframgången för vissa studielåntagare som avlägger högskoleexamen i Ukraina och försvåra uppfyllandet av villkoren för studielånskompensation med avseende på tiden för avläggande av examen, även om de studerande i huvudsak skulle ha möjligheter till distansstudier. Det föreslås att man i villkoren för studielånskompensation ska beakta krigstillstånd eller till sin allvarlighetsgrad därmed jämförbara exceptionella omständigheter i studielandet, så att låntagarna inte ska förlora sin rätt till studielånskompensation på grund av de försvårade omständigheterna.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten (FPA).

Begäran om utlåtande om utkastet till proposition sändes till finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, justitieministeriet, Folkpensionsanstalten, Finlands Yrkesstuderandes Förbund - SAKKI rf, Finlands Gymnasistförbund rf, Finlands studerandekårers förbund - SAMOK rf, Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry och Finlands studentkårers förbund (FSF) rf.

De handlingar som gäller beredningen av propositionen finns på undervisnings- och kulturministeriets webbplats: <https://okm.fi/sv/projekt?tunnus=OKM032:00/2022>

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Hur de studerandes egna inkomster inverkar på studiepenningen och bostadstillägget

Studiestödet är avsett för studerande som bedriver heltidsstudier och är i behov av stöd. Systemet möjliggör också deltidstudier samt förvärvande av arbetsinkomster och arbetserfarenhet vid sidan av studierna.

Bestämmelser om de inkomstgränser för studerande som inverkar på studiestödet finns i 17 och 17 a § samt 18 § i lagen om studiestöd (65/1994). Vid behovsprövningen som baserar sig på den studerandes egna inkomster använder man sig av årsinkomstgränser som är anpassade till antalet stödmånader och som beräknas utifrån inkomstgränsen för stödmånader och för månader utan studiestöd. En studerande kan tjäna in ett så kallat fribelopp när som helst under kalenderåret. Den studerandes inkomster undersöks inte vid ansökan om eller utbetalning av stöd, utan inkomstkontrollen görs i efterhand sedan beskattningen har slutförts.

År 2021 uppgick inkomstgränsen för en stödmånad till 696 euro och för en månad utan studiestöd till 2 078 euro. År 2022 är inkomstgränsen för en stödmånad med stöd av lagen om temporär ändring av lagen om studiestöd (1266/2021) 870 euro för en månad med stöd och 2 600 euro för en månad utan stöd.

Som den studerandes egna inkomster beaktas skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomster enligt inkomstskattelagen (1535/1992) samt inkomster från utlandet, om motsvarande inkomster hade varit skattepliktiga i Finland. Om den studerande utöver studiestödet erhållit andra inkomster under året till ett belopp som uppgår till högst den årliga inkomstgränsen, återkrävs studiestödet inte. Om den studerandes faktiska årsinkomster överskrider årsinkomstgränsen, återkrävs studiestödet.

Studiestöd återkrävs dock inte, om överskridningen av årsinkomstgränsen helt och hållet beror på inkomster som erhållits före den månad då studierna inleddes eller efter den månad då studierna avslutades. Enligt 17 § 2 mom. beaktas inte inkomster som har erhållits samma år som studierna inleds men före den månad då studierna inleds, eller som har erhållits samma år som studierna avslutas men efter den månad då examen avläggs eller efter att de studier som berättigar till studiestöd har slutförts till den del fribeloppet skulle överskridas på grund av dem. Studier som berättigar till studiestöd anses avslutade när en högskolestuderande har fått studiestöd för den maximala tid som anges i 7 eller 7 a § och som beviljas för studierna i fråga eller när någon annan än en högskolestuderande har avlagt en så stor del av sin examen att de återstående studierna inte längre berättigar till studiestöd. Den studerande ska lägga fram en redogörelse om när inkomsterna har erhållits.

Enligt 17 § 4 mom. ska den studerande se till att årsinkomsten inte överstiger fribeloppet. Den studerande kan reglera fribeloppet genom att söka studiestöd för bara en del av studiemånaderna, genom att för önskade månader säga upp ett studiestöd som redan beviljats eller genom att betala tillbaka studiepenningen och bostadstillägget för stödmånader som redan förbrukats. Enligt 6 § i statsrådets förordning om studiestöd (869/2017) ska återbetalningen av studiepenningen och bostadstillägget göras före utgången av april kalenderåret efter stödåret för att fribeloppet ska höjas.

Syftet har varit, att inkomstgränserna justeras vartannat år i överensstämmelse med förändringen i inkomstnivåindexet. Inkomstgränserna sänks dock inte, även om inkomstnivåindexet skulle sjunka. Bestämmelsen om justering av inkomstgränserna trädde i kraft vid ingången av 2018, och den första justeringen företogs i inkomstgränserna för stödåret 2018 och 2019. En andra justering av inkomstgränserna företogs för stödåret 2020 och 2021. Den 1 januari 2022 höjdes inkomstgränserna med 25 procent temporärt för ett års tid.

Årsinkomstgränser åren 2020 och 2021 samt 2022 (euro/år)

Stödmånader	Årlig inkomstgräns 2020 och 2021	Årlig inkomstgräns 2022
1	23 554	29 470
2	22 172	27 172
3	20 790	26 010
4	19 408	24 280
5	18 026	22 550
6	16 644	20 820
7	15 262	19 090
8	13 880	17 360
9	12 498	15 630
10	11 116	13 900
11	9 734	12 170
12	8 352	10 440

Återkrav av förmåner som betalats till för stort belopp

Inkomstkontrollen görs i efterhand när beskattningen har slutförts. Om det vid kontrollen visar sig att den studerandes inkomster överskrider den årliga inkomstgränsen som baserar sig på antalet stödmånader, återkrävs det överbetalda beloppet. Vid inkomstkontrollen jämförs den studerandes inkomster med hans eller hennes fribelopp, dvs. årsinkomstgräns, och studiestöd som betalats ut till för stort belopp återkrävs.

I 27 § i lagen om studiestöd föreskrivs det om återkrav av stöd som betalats till ett för stort belopp. I 4 mom. föreskrivs att om en studerandes årsinkomst enligt 17 § 1 mom. överstiger fribeloppet, återkrävs en stödmånads studiepenning och bostadstillägg för varje påbörjat överstigande belopp av 1 310 euro i kronologisk ordning med början från kalenderårets sista stöd-

månad. Om fribeloppet har överskridits med högst 220 euro, återkrävs dock inte stöd som betalats ut till för stort belopp. Stödtagaren ges ett förslag till beslut om återkrav av stöd som betalats ut till för stort belopp. Beslutet träder enligt förslaget i kraft om stödtagaren inte inom den tid som reserverats för anförande av besvär skriftligen begär att ärendet ska behandlas på nytt. I 5 mom. föreskrivs att det studiepennings- och bostadstilläggsbelopp som ska återkrävas på basis av den studerandes egna inkomster höjs med 7,5 procent, om det inte föreskrivs om en lägre höjning genom förordning av statsrådet. Syftet med höjningen är att styra den studerande att inom utsatt tid återbetala stöd som erhållits till för högt belopp. Höjningen av återkravet av studiestödet avviker från andra statliga fordringar på så sätt att höjningen är av engångsnatur. I allmänhet har staten tillgång till löpande ränta enligt räntelagen.

Enligt 17 a § i lagen om studiestöd justeras även de belopp som föreskrivs i 27 § 4 mom. vartannat år i överensstämmelse med förändringen i det allmänna inkomstnivåindexet, men endast om inkomstgränserna höjs till följd av förändringen i indexet. År 2020 och 2021 är de belopp som avses i 27 § 4 mom. 1 382 euro respektive 232 euro. Med avvikelse från vad som i 27 § 4 mom. föreskrivs om de belopp som ska beaktas vid återkrav, återkrävs under år 2022, till den del en studerandes årsinkomst enligt 18 § överstiger fribeloppet för 2022, en stödmånads studiepenning och bostadstillägg för varje påbörjat överstigande belopp om 1 730 euro i kronologisk ordning med början från kalenderårets sista stödmånad. Om fribeloppet har överskridits med högst 290 euro, återkrävs dock inte stöd som betalats ut till för stort belopp.

Studiestödets syfte är i första hand att främja heltidsstudier. Avsikten är dock inte att studiestödet ska hindra studerande från att förvärvsarbete i skälig utsträckning, om studierna framskrider trots arbetet. Därför vore en justering av inkomstgränserna motiverad, om den handlar om att främja förvärvsarbete bland de studerandes och att underlätta deras ekonomiska situation. För en kännbar höjning av de nuvarande inkomstgränserna talar också det att behovsprövningen på basis av den studerandes egna inkomster har skärpts i och med införandet av den nuvarande modellen för inkomstkontroll. I Finland är inkomstgränserna för studiestöd också lägre än i de övriga nordiska länderna.

Undervisnings- och kulturministeriet beställde 2018 en utredning om inkomstgränserna för studiestödet av Löntagarnas forskningsinstitut. (Kosonen ja Järvinen 2019: Opintotuen tulorajat, Palkansääjien tutkimuslaitoksen raportteja 37). Enligt utredningen skulle inkomstgränserna kunna höjas kännbart. En utredning som granskat förvärvsarbete vid sidan om studierna i samband med yrkeshögskolestudier är Vanhanen-Nuutinen, Saari, Kotila, Mäki och Syrjänen (2018): Arbete vid sidan av studier – ett problem eller en möjlighet för yrkeshögskolestuderanden? (Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2018:10). Enligt utredningen har förvärvsarbete olika effekt på hur studierna framskrider beroende på arbetets art och hur väl arbetet motsvarar den studerandes studieinriktning.

Hur inkomstgränserna för studiestödet påverkar studieframgången behandlas i en undersökning om en reform av studiestödssystemet som blev klar 2016 (Karhunen, Määttänen, och Nyhuset (2016): Opintotukijärjestelmän uudistaminen – rakenteelliseen malliin perustuvia vaikutuslaskelmia. ETLA Raportit No 59.) och i en undersökning om inkomstgränserna för studiestödet och studerandenas förvärvsarbete som blev färdig 2015 (Paasiniemi, Markus (2015): Opintotuen tulorajat ja opiskelijoiden työssäkäynti. VATT muistiot 49). Enligt båda undersökningarna får arbete studierna att framskrida långsammare.

Enligt utredningar som gjorts vid finansministeriet skulle en höjning av inkomstgränserna öka sysselsättningen. Trots att det innebär ökade utgifter för studiestöd, skulle den ökade sysselsättningen ha en gynnsam effekt på den offentliga ekonomin. Dessutom skulle behovet av bostadsbidrag minska. Det har gjorts relativt få undersökningar om hur studerandes förvärvsarbete vid

sidan av studierna påverkar studieframgången. Avsikten är att effekterna av den föreslagna temporära höjning av inkomstgränserna för studerande under 2022 ska undersökas närmare när det finns tillräckligt med statistiska uppgifter om den att tillgå.

Studielånskompensation

Bestämmelserna om studielånskompensation tillämpas på den som har tagit emot en studieplats för sin första högskoleexamen den 1 augusti 2014 eller senare, och också på den som har tagit emot en studieplats före den 1 augusti 2014, men som har anmält sig som närvarande första gången den 1 augusti 2014 eller senare.

Om studielånskompensation föreskrivs i 15 b—15 g § i lagen om studiestöd. En studielåntagare som avlagt högskoleexamen inom utsatt tid har under vissa förutsättningar rätt till studielånskompensation som är 40 procent av den del som överstiger 2 500 euro av ett studielån som berättigar till kompensation. Studielånskompensation beviljas studielåntagare som har avlagt lägre högskoleexamen, både lägre och högre högskoleexamen, högre högskoleexamen, yrkes-högskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen i Finland eller motsvarande examen utomlands. En studielåntagare kan beviljas studielånskompensation endast på basis av den högskoleexamen som han eller hon har avlagt först.

I 15 c § i lagen om studiestöd föreskrivs om den tid inom vilken examen ska avläggas för att en studielåntagare ska ha rätt till studielånskompensation och i 15 d § om studielånskompensation vid fördröjda studier. En studielåntagare har enligt 15 c § rätt till studielånskompensation förutsatt att den tid som använts för att avlägga lägre högskoleexamen överskrider den föreskrivna målsatta tiden för examen med högst en termin, eller om den tid som använts för att avlägga både lägre och högre högskoleexamen överskrider den föreskrivna sammanlagda målsatta tiden för examina med högst ett läsår, eller den tid som använts för att avlägga högre högskoleexamen överskrider den föreskrivna målsatta tiden för examen med högst ett läsår. En studielåntagare har också rätt till studielånskompensation om den tid som använts för att avlägga yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen överskrider tiden enligt examens föreskrivna omfattning med högst en termin. Kravet i fråga om den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation gäller även examen som avlagts vid en utländsk högskola. Enligt 15 c § 3 mom. i lagen om studiestöd räknas den tid som använts för att avlägga examen från början av den termin då studeranden första gången tagit emot en studieplats vid en högskola i Finland eller vid en utländsk högskola, till utgången av den termin då han eller hon har avlagt en i 15 b § avsedd examen.

En studielåntagare har rätt till studielånskompensation även om den tid som använts för att avlägga examen är längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om låntagaren under den tid som avses i 1 mom. i den paragrafen har fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor eller har fått sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen på grund av sjukdom, pension eller ersättning på grund av full arbetsoförmåga eller sjukpension enligt folkpensionslagen. Den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation förlängs med högst två läsår vid omständigheter som avses ovan. Om en omständighet som avses i 1 mom. varat minst 30 dagar utan avbrott, förlängs den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation med en termin. Den tid som använts för att avlägga examen kan också förlängas, om studielåntagaren på grund av vård av barn har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen. Förlängningen beror då på antalet sådana perioder. Under en termin kan endast en period som berättigar till förlängning beaktas.

I 15 d § 4 och 5 mom. i lagen om studiestöd finns bestämmelser om flexibilitet till följd av covid-19-epidemin angående tiden för avläggande av examen. En studielåntagare har rätt till studielånskompensation även om den tid som använts för att avlägga examen är längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om låntagaren visar att studierna har fördröjts därför att han eller hon har varit förhindrad att genomföra alla studier som krävs för avläggande av examen inom den tid som föreskrivs i 15 c § av skäl som hänför sig till covid-19-epidemin. Om studielåntagaren har avlagt examen under 2021 eller därefter, kan den föreskrivna tiden förlängas med ett läsår. För dem som avlagt examen under höstterminen 2020 kan den föreskrivna tiden förlängas med en termin.

Under en termin kan en studielåntagare ha haft flera grunder för förlängning av den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation, men under en termin kan dock endast ett sådant skäl beaktas för den terminen.

Den som avlagt examen vid en utländsk högskola ska lämna in en utredning om när studierna inletts och examen avlagts. Om en studielåntagare har rätt till studielånskompensation på basis av avlagd examen beräknar Folkpensionsanstalten utifrån de uppgifter som penninginstitutet lämnat beloppet av studielånskompensationen enligt 15 f § i lagen om studiestöd och meddelar ett beslut i ärendet. Om en studielåntagare på basis av uppgifterna om avläggande av examen eller de uppgifter som penninginstitutet har meddelat inte är berättigad till studielånskompensation, lämnar Folkpensionsanstalten ett förslag till beslut i ärendet. Beslutet enligt förslaget träder i kraft, om studielåntagaren inte inom den tid som reserverats för anförande av besvär skriftligen begär att ärendet ska behandlas på nytt.

Folkpensionsanstalten utreder utan ansökan, och på basis av högskolans uppgifter om den dag då studierna inletts och den dag då examen avlagts, huruvida en studielåntagare som avlagt högre högskoleexamen, yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen är berättigad till studielånskompensation på basis av den tid som använts för avläggande av examen. Om en studielåntagare har avlagt lägre högskoleexamen eller examen vid en utländsk högskola utreder Folkpensionsanstalten rätten till studielånskompensation på ansökan av studielåntagaren. Ansökan ska lämnas in till Folkpensionsanstalten inom två år från det att examen har avlagts.

Enligt 7 § 1 mom. i statsrådets förordning om studiestöd ska en studielåntagare framställa en begäran om att sådana omständigheter enligt 15 d § i lagen om studiestöd som förlänger den tid för avläggande av en examen som berättigar till studielånskompensation ska beaktas. Begäran ska framställas i samband med en ansökan enligt 15 e § 2 mom. i lagen om studiestöd eller en begäran om förnyad behandling enligt 4 mom. i den paragrafen. Begäran ska innehålla en redogörelse för de omständigheter som ger rätt till förlängningen. På studielåntagarens begäran ska Folkpensionsanstalten i sina egna register granska uppgifterna om sådana omständigheter som förlänger den tid för avläggande av en examen som ger rätt till studielånskompensation.

Villkoren för studielånskompensationen har senast gjorts flexiblere genom de ändringar av lagen om studiestöd (lag 1045/2020 och 681/2021) som trädde i kraft 2020 och 2021 och som innebär att covid-19-epidemin och dess konsekvenser med avseende på studieförutsättningarna tas i beaktande vid beräkningen av den tid som använts för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation och studierna fördröjs. Det finns inga statistiska uppgifter om de studielåntagare som fått studielånskompensation vare sig på grund av flexibilitet till följd av coronaepidemin eller flexibilitet av andra skäl. Flexibilitetens betydelse kan utredas separat.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att förbättra de studerandes utkomstmöjligheter. En höjning av den studerandes egna inkomstgränser med 50 procent förbättrar de studerandes möjligheter att arbeta vid sidan av studierna och kompletterar studiestödet med löneinkomster i större utsträckning än för närvarande. Syftet är att lindra den ekonomiska behovsprövningen av studiestödet, utan att dock äventyra förutsättningarna för heltidsstudier. Genom att förbättra de studerandes möjligheter att förvärvsarbeta stöds tillgången på arbetskraft, och detta kan också ha effekter som stärker den offentliga ekonomin.

Syftet med propositionen är också att beakta nya faktorer som inverkar på erhållandet av studielånskompensation och därmed göra det möjligt att få studielånskompensation på ett smidigare sätt än för närvarande i situationer där studierna har kunnat fördröjas på grund av plötsligt uppkomna och exceptionella omständigheter som inte beror på studielåntagaren. I villkoren för kompensationen ska enligt förslaget beaktas krigstillstånd eller exceptionella omständigheter av motsvarande allvarlighetsgrad i studielandet, eftersom studieförhållandena i sådana situationer plötsligt kan försvåras och den studerande inte nödvändigtvis har haft möjlighet att förbereda sig på de förändrade omständigheterna.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 Förslag

Inkomstgränser

Enligt förslaget höjs inkomstgränserna för studerandens egna inkomster enligt 17 § i lagen om studiestöd och de belopp som hänförs sig till återkrav enligt 27 § 4 mom. i den lagen med 50 procent från 2021 års nivå den 1 januari 2023. På grund av nivåhöjningen avstår man från den kommande indexhöjningen, och nästa indexjustering görs i enlighet med gällande bestämmelser i januari 2025.

Enligt förslaget föreskrivs i 17 § 1 mom. att fribeloppet räknas så att den studerande kan ha inkomster upp till 1 040 euro för varje månad för vilken han eller hon har fått studiepenning eller bostadstillägg samt inkomster upp till 3 120 euro för varje månad för vilken han eller hon inte har fått studiepenning eller bostadstillägg. Enligt förslaget stiger till exempel den årliga inkomstgränsen för en studerande som regelbundet lyfter studiestöd i nio månader år 2023 med ca 3 000 euro från nivån för 2022, i och med att den årliga inkomstgränsen stiger från nuvarande 15 630 euro till 18 720 euro.

I 27 § 4 mom. i den gällande lagen om studiestöd föreskrivs om återkrav av studiestöd på basis av den studerandes egna inkomster. Eftersom det föreslås att den studerandes egna inkomstgränser höjs med 50 procent, bör även de belopp som beaktas vid återkrav av studiestöd på basis av den studerandes egna inkomster höjas med 50 procent till den del återkravet gäller år 2023 eller därefter beviljat studiestöd eller en årsinkomst som överskrider fribeloppet för 2023 eller därefter. De belopp som anges i den gällande 27 § 4 mom. justeras vartannat år i överensstämmelse med förändringen i det allmänna inkomstnivåindexet. Den föreslagna höjningen på 50 procent företas i de belopp som gällde 2020 och 2021.

Enligt det föreslagna 27 § 4 mom. återkrävs, om en studerandes årsinkomst enligt 17 § överstiger fribeloppet, en stödmånads studiepenning och bostadstillägg för varje påbörjat överstigande belopp av 2 080 euro i kronologisk ordning med början från kalenderårets sista stödmånad. Om

fribeloppet har överskridits med högst 348 euro, återkrävs dock inte stöd som betalats ut till för stort belopp.

Studielånskompensation

Enligt förslaget ska en studielåntagare ha rätt till studielånskompensation även om den tid som använts för att avlägga examen är längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om låntagaren under den tid som avses i 1 mom. i nämnda paragraf har varit förhindrad att avlägga alla studier som krävs för examen på grund av att det rått krigstillstånd eller till sin allvarlighetsgrad därmed jämförbara exceptionella omständigheter i studielandet. Enligt förslaget förlängs den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation med högst ett läsår vid sådana omständigheter som avses ovan. Med sådana till sin allvarlighetsgrad jämförbara exceptionella omständigheter som rått i studielandet avses t.ex. en allvarlig storolycka, ett väpnat angrepp eller en allvarlig smittsam sjukdom med omfattande spridning. En förlängning av den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation med ett läsår gör det möjligt för studielåntagaren att inom denna tid ordna sina studier så att de kan avläggas. Den föreslagna förlängningen motsvarar också i huvudsak den förlängning av tiden för avläggande av examen av orsaker som hänför sig till covid-19-epidemin som det föreskrivs om i gällande 15 d § 5 mom. Bestämmelsen kan vid behov tillämpas även i andra situationer som till sin allvarlighetsgrad motsvarar krigstillstånd och där studielåntagarens studier har fördröjts på grund av de omständigheter som rått i studielandet.

Därtill föreslås en ändring av 15 d § 1 mom. så att en låntagare ska ha rätt till studielånskompensation även om den tid som använts för att avlägga examen är längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om studielåntagaren under den tid som avses i den paragrafens 1 mom. har fått graviditetsspenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning på grund av vård av barn i enlighet med sjukförsäkringslagen. I bestämmelsen nämns i fortsättningen också graviditetsspenning, eftersom föräldradagpenningen reviderats och bestämmelserna om föräldrapenning i lagen om ändring av sjukförsäkringslagen 28/2022 trädde i kraft den 1 augusti 2022. Föräldradagpenning enligt den nya lagen beviljas, om den beräknade tidpunkten för nedkomsten är tidigast den 4 september 2022. Därmed börjar graviditetsspenningsperioden tidigast den 1 augusti 2022.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Konsekvenser för de studerandes ekonomiska ställning

Förslaget förbättrar den ekonomiska situationen för sådana studerande vars årsinkomster överskrider de nuvarande årsinkomstgränserna eller som inte behöver återbetala stöd när inkomstgränserna höjts. Den föreslagna höjningen av inkomstgränserna med 50 procent lindrar behovsprövningen för uppskattningsvis 35 900 studiestödstagare. Av dessa är uppskattningsvis 7 300 nya stödmottagare. Den föreslagna höjningen av inkomstgränserna höjer inkomstgränsen för en stödmånad från 870 euro till 1 040 euro och inkomstgränsen för en månad utan stöd från 2 600 euro till 3 120 euro. Jämfört med år 2022 ökar ändringen t.ex. möjligheterna för en heltidsstuderande som omfattas av studiestödet nio månader per år till extra inkomster med ca 3 000 euro år 2023, eftersom den årliga inkomstgränsen stiger från nuvarande 15 630 euro till 18 720 euro. En studerande kan därmed ha andra inkomster på cirka 1 500 euro per månad året om, eller arbeta halva läsåret på heltid och få stöd för nio stödmånader. För att få stöd krävs dock tillräcklig studieframgång. För närvarande är en studerande inte berättigad till något stöd alls om årsinkomsten överstiger 24 936 euro. Enligt förslaget höjs gränsen till 37 440 euro. Utan den föreslagna höjningen skulle de årliga inkomstgränserna alltså återgå till ungefär den nivå som gällde

2021, dock så att de skulle justeras vid ingången av 2023 i överensstämmelse med förändringen i det allmänna inkomstnivåindexet.

De föreslagna högre inkomstgränserna förbättrar temporärt de studerandes möjligheter till arbete vid sidan av studierna. Höjningen av inkomstgränserna minskar dessutom de återkrav som görs i efterhand på grund av den studerandes inkomster. En kännbar höjning av inkomstgränserna lindrar behovsprövningen genom att öka cirka 33 200 studiestödstagares disponibla medel.

Omvandlat till arbetstimmar kan t.ex. en extra inkomst på 6 500 euro per år innebära 400—600 arbetstimmar, dvs. cirka tre eller fyra månaders arbete. Det kan också innebära t.ex. en ökning med i genomsnitt 34—50 arbetstimmar per månad, vilket innebär att arbetsmängden ökar med ungefär två arbetsdagar i veckan eller en arbetsmängd som motsvarar cirka tre månaders arbete utan avbrott. Effekterna av möjligheterna till förvärvsarbete är dock olika i olika livssituationer och varierar mellan studerande inom olika studieområden. Vanligtvis ökar sysselsättningen i synnerhet i slutskedet av studierna.

I samband med den fortsatta beredningen av regeringens sysselsättningsmål utarbetade finansministeriet kalkyler över konsekvenserna av höjningen av inkomstgränserna för den offentliga ekonomin. Dessutom bedömdes inverkan på antalet studieprestationer. Enligt kalkylerna skulle en höjning av inkomstgränserna med 50 procent öka utgifterna för studiestödet samt skatteinkomsterna. Nettoeffekten stärker den offentliga ekonomin. Enligt finansministeriets uppskattning korrelerar en höjning av en studerandes årsinkomst med 1 000 euro med att antalet avlagda studiepoäng per år minskar med 0,56 studiepoäng. En höjning av inkomstgränserna med 50 procent skulle enligt finansministeriets uppskattning öka lönesumman för högskolestuderande med cirka 67 miljoner euro, varvid studiepoängen skulle minska med cirka 37 500 poäng. Detta är ca 0,35 procent av alla studiepoäng som högskolestuderande avlägger under ett år.

Villkoren för studielånskompensation

Enligt förslaget görs villkoren för studielånskompensationen flexibla för att studielåntagarna inte ska förlora sin rätt till studielånskompensation om studierna fördröjs på grund av krigstillstånd eller till sin allvarlighetsgrad därmed jämförbara exceptionella omständigheter. Att en sådan bestämmelse behövs framgick våren 2022 i fråga om studielåntagare som avlägger examen i Ukraina, då Ryssland i februari 2022 inledde en invasion av Ukraina.

Den genomsnittliga kompensationen för dem som avlagt yrkeshögskoleexamen är uppskattningsvis ca 4 000 euro och för dem som avlagt högre högskoleexamen ca 6 000 euro. I och med den föreslagna flexibiliteten gällande den föreskrivna tiden för avläggande av examen beviljas studielånskompensation till de studielåntagare som skulle ha fått studielånskompensation i vilket fall som helst, om inte covid-19-epidemin hade försvårat studierna och avläggandet av examen inom utsatt tid.

Enligt Folkpensionsanstalten studerade sammanlagt 43 studiestödstagare i Ukraina våren 2022, av vilka 20 hade studielån. Under år 2023 kommer enligt FPA högst sju av dessa att hinna avlägga examen som berättigar till kompensation inom föreskriven tid.

Studielånskompensationerna för dem som avlagt högskoleexamen bestäms i regel vid Folkpensionsanstalten under den termin som följer på den termin då examen avlades. Om tiden för avläggande av examen överskrider den tid som berättigar till kompensation, får studielåntagaren ett nekande beslutsförslag av Folkpensionsanstalten. Efter att ha fått beslutsförslaget kan studielåntagaren inom utsatt tid lämna in en begäran om ny behandling där han eller hon redogör för

orsaken eller orsakerna till fördröjningen. I anslutning till begäran om förnyad behandling ska den studerande enligt förslaget redogöra för, på vilket sätt han eller hon på grund av krigstillstånd eller någon till sin allvarlighetsgrad motsvarande exceptionell omständighet varit förhindrad att avlägga alla studier som krävs för examen inom utsatt tid.

4.2.2 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Inkomstgränser

Den föreslagna höjningen av inkomstgränserna ökar utgifterna för studiestödet. Höjningen av inkomstgränserna ökar anslagsbehovet under moment 29.70.55 för *studiepenning och bostadstillägg* stegvis åren 2023—2025. År 2022 beräknas anslagsbehovet öka med 8,3 miljoner euro, år 2024 med 12 miljoner euro och år 2025 med sammanlagt 23,9 miljoner euro. Uppskattningen av ökningen av anslagsbehovet för 2023 grundar sig på en uppskattning av antalet nya stödmottagare och stödmånader. Åren 2023—2024 ökar behovet av anslag ytterligare på grund av att höjningen av årsinkomstgränserna minskar de frivilliga återbetalningarna och återkraven av studiestöd.

Behovet av tilläggsanslag för studiestödet beror på att behovsprövningen lindras när inkomstgränserna höjs. Bedömningen är förenad med osäkerhet om hur villkoren för studiestödet, såsom kravet på studieprestationer, beviljandet av stöd i princip för nio månader samt inledandet och avslutandet av studier mitt under kalenderåret skulle begränsa användningen av stödet samt hur effekterna fördelar sig i synnerhet mellan 2023 och 2024. Den föreslagna höjningen av inkomstgränserna med 50 procent lindrar behovsprövningen för uppskattningsvis 43 200 studiestödstagare. De frivilliga återbetalningarna och återkravet av studiestöd minskar för uppskattningsvis 33 200 studiestödstagare. Dessutom ökar den föreslagna höjningen av inkomstgränserna antalet förvärvsarbetande studerande samt skatteinkomsterna från dem, men inte användningen av studiestöd. Det är dock svårt att uppskatta det exakta antalet sådana studerande.

De ekonomiska konsekvenserna av den föreslagna höjningen av inkomstgränserna realiseras stegvis under 2023—2025 för att stanna upp på nivån för 2025. År 2023 skulle utgifterna för studiestödet bestå av en ökning av antalet stödmånader 2023 för nuvarande och nya stödttagare, år 2024 av en minskning av antalet återbetalningar av studiestöd och 2025 av en minskning av återkraven. I och med den föreslagna höjningen av inkomstgränserna kommer en del studiestöd inte att behöva återbetalas, eftersom behovsprövningen lindras under stödåret och året därpå. Inkomstkontrollen av studiestödet görs i efterhand, efter att beskattningen är klar. Så när inkomstgränserna höjs, kommer återkraven också att minska ca två år efter det att höjningen av inkomstgränserna trätt i kraft.

Bedömningarna av de ekonomiska konsekvenserna baserar sig på en statistisk granskning som gjorts vid finansministeriet och som bland annat använt sig av registermaterial i mikrosimuleringsmodellen SISU. Dessa uppskattningar har gjorts genom att årsinkomstkontrollen enligt gällande lagstiftning och enligt de höjda inkomstgränserna simulerats med hjälp av 2018 års personmaterial. Målgruppens storlek är en uppskattning av antalet studerande för vilka återkravet av studiestöd minskar (inbegriper både det egentliga återkravet och frivilliga återbetalningar vid inkomstkontrollen) och antalet studerande som kommer att kunna lyfta studiestöd under fler stödmånader än hittills.

Propositionen bedöms öka förvärvsarbetet så att lönesumman ökar med cirka 92 miljoner euro år 2023. I och med att de studerandes egna inkomster ökar, minskar utgifterna för det allmänna bostadsbidraget. Inbesparingseffekten är enligt finansministeriets beräkningar uppskattningsvis cirka 6,3 miljoner euro år 2023. Uppskattningen grundar sig på mikrosimuleringsmodellen

SISU:s uppgifter om allmänt bostadsbidrag, enligt vilka ca 70 procent av dem som lyfte studiestöd fick allmänt bostadsbidrag 2018. Av dem hade ca 29 procent en årlig lönereinkomst som översteg 10 000 euro. På den inkomstnivån kommer personerna sannolikt att närma sig jämkningen av bostadsbidraget, och 20 procent av dem som får studiestöd kommer att göra det. Det allmänna bostadsbidraget är 80 procent av skillnaden mellan de godtagbara boendeutgifterna och bassjälvriskandelen, och förmånstagarens inkomster höjer bassjälvriskdelen med koefficienten 0,42, varvid förmånstagarens inkomster i okomplicerade fall minskar det allmänna bostadsbidraget med koefficienten $0,8 * 0,42 = 0,34$. Besparingarna i det allmänna bostadsbidraget är i så fall ca $20 \% * 0,34 * 92$ miljoner euro, dvs. ca 6,3 miljoner euro. Uppskattningen är i viss mån optimistisk, och är förenad med osäkerhetsfaktorer, och därför har det inte föreslagits några besparingar i anslagsbehovet under momentet för bostadsbidrag.

Enligt finansministeriets uppskattning skulle en temporär höjning av inkomstgränserna öka skatteinkomsterna med uppskattningsvis 29,8 miljoner euro år 2023. De uppskattade skatteinkomsteffekterna av höjningen av inkomstgränserna beror på att konsumtionsskatten och intäkterna av samfundsskatten ökar till följd av det ökade förvärvsarbetet, eftersom beskattningen av förvärvsinkomster inte ökar nämnvärt på den inkomstnivå som normalt gäller för studerande. När det gäller utgifterna för studiestödet är uppskattningen statisk, dvs. man har inte beaktat eventuella effekter av mer arbete vid sidan av studierna med avseende på utgifterna för studiestödet. Den fiskala nyttan av en ökad sysselsättning beräknas uppgå till sammanlagt 36,1 miljoner euro. När man från detta drar av 8,3 miljoner euro i fråga om behovet av tilläggsanslag för studiestöd, uppgår nettovinningen av den föreslagna höjningen av inkomstgränserna för den offentliga ekonomin till 27,8 miljoner euro 2023. Ökningen är 24,1 euro år 2024 och 12,2 miljoner euro från år 2025.

Den föreslagna höjningen av inkomstgränserna för studiestödet med 50 procent ökar enligt finansministeriets uppskattning sysselsättningen med cirka 2 500 personer år 2023, om höjningen av inkomstgränserna inte fördröjer studierna. I bedömningen har man utnyttjat inhemsk forskningslitteratur (Kosonen och Matikka (2019): Discrete earnings responses to tax Incentives: Empirical evidence and implications samt Kosonen och Järvinen (2019): Opintotuen tulorajat, Palkansaajien tutkimuslaitoksen raportteja 37) tutkimustuloksia siitä, kuinka opintotuen tulorajojen muutos vaikuttaa opiskelijoiden työnteekoon. Tidigare undersökningar baserar sig på en höjning av inkomstgränserna i en miljö som avviker från den nuvarande och koncentrerar sig endast på högskolestuderande som har lyft studiestödet i nio månader, och därför är en generalisering av forskningsresultaten förenad med osäkerhetsfaktorer. Uppskattningarna gällande sysselsättningen och en ökning av skatteintäkterna inbegriper inte eventuella konsekvenser i form av studier som drar ut på tiden i och med att de studerande förvärvsarbetar mer. De uppskattade sysselsättningseffekterna har uttryckts i form av den genomsnittliga nivån för antalet heltidsanställda genom att dividera den uppskattade höjningen av lönebeloppet med den genomsnittliga inkomsten per hushåll.

Studielånskompensation

En smidigare reglering av villkoren för studielånskompensationen skulle sannolikt öka kompensationsutgifterna mycket litet på kort sikt, och därför behöver det anslag som reserverats för studielånskompensationerna under moment 29.70.52. Under momentet föreslås ett anslag på 132,6 miljoner euro som har dimensionerats så att det räcker till kompensationer för uppskattningsvis 18 000—19 000 låntagare då den genomsnittliga kompensationen för dem som avlagt yrkeshögskoleexamen är ca 4 000 euro och för dem som avlagt examen vid universitet ca 6 000 euro.

Enligt Folkpensionsanstaltens statistik finns det endast några få studielåntagare i Ukraina som skulle kunna bli klara inom den föreskrivna tid som berättigar till studielånskompensationen under 2023. Det finns ännu inga uppgifter om andra studielåntagare som studerar i ett land där det råder krigstillstånd eller andra omständigheter av motsvarande allvarlighetsgrad. Den föreslagna flexibiliteten bedöms göra det möjligt att årligen bevilja enskilda låntagare studielånskompensation.

4.2.3 Övriga konsekvenser

Propositionen har inga betydande konsekvenser för verkställigheten av studiestödet vid Folkpensionsanstalten. Den föreslagna höjningen av inkomstgränserna lindrar behovsprövningen av studiestödet och minskar återkravet av studerandes inkomster i efterhand, vilket i sin tur kan minska den arbetsmängd vid FPA som hänför sig till återkravet av studiestöd som beviljats 2023. Till följd av den föreslagna temporära ändringen av inkomstgränserna behöver FPA dock informera de studerande och uppdatera informationsmaterialet om studiestödet. Propositionen medför inga betydande tekniska ändringar i FPA:s system, men uppgifter om de nya inkomstgränserna bör uppdateras på samma sätt som man även för närvarande gör i samband med indexjusteringarna av inkomstgränserna.

Ändringarna i villkoren för studielånskompensationen ökar det verkställighetsarbete som utförs vid Folkpensionsanstalten på grund av det ökade antalet ansökningar om ny behandling. Ändringarna ska beaktas i kundinformationen, vars betydelse kommer att framhåvas under de närmaste åren.

5 Alternativa handlingsvägar

Inkomstgränser

Vid beredningen av propositionen granskades olika alternativ i fråga om hur höjningen av inkomstgränserna med 50 procent allokteras mellan stödberättigande månader och månader utan stöd. Den lösning som väljs kommer att påverka utgifterna för studiestödet och de studerandes möjligheter att kombinera arbete och studier. Om man höjde inkomstgränsen för en stödberättigande månad mer än för en månad utan stöd, skulle detta kunna medföra att utgifterna för studiestödet skulle öka mer än i den modell som nu föreslås, samtidigt som antalet influtna studiepoäng för dem som använder mer stöd skulle minska, på grund av den lindrade behovsprövningen. För månaderna utan stöd kunde man däremot gå in för att höja inkomstgränserna med mindre än 50 procent, ifall det inte anses lika motiverat att lindra inkomstprövningen för studerande som endast kan lyfta studiestöd under några få månader per år och har skattepliktiga inkomster till ett belopp som t.ex. överstiger 30 000 euro. Inkomster som erhållits samma år som studierna inleds men före den månad då studierna inleds eller som har erhållits samma år som studierna avslutas men efter den månad då examen avläggs, eller efter att de studier som berättigar till studiestöd har slutförts beaktas inte till den del fribeloppet överskrider på grund av dem. Därmed är en så hög inkomstgräns som möjligt för månaderna utan stöd till fördel i en situation där den studerandes regelbundna löneinkomster fortsätter även efter att studierna inlett. Om inkomstgränsen för månaderna utan stöd höjs, betyder det att det blir smidigare att studera under utexamineringsåret samtidigt som incitamenten för att förvärvsarbeta ökar. Ifråga om inkomstkontrollen under studietiden spelar det däremot ingen roll under vilka månader arbetsinkomsten förvärvats, eftersom kontrollen gäller inkomstgränserna per år.

De olika alternativen för hur höjningen av inkomstgränserna genomförs påverkar inte inkomstkontrollen av studiestödet. En permanent höjning av inkomstgränserna skulle dock i praktiken

förändra verkställandet av studiestödet och den studerandes beteende samt den inkomstuppföljning som han eller hon själv ansvarar för, i synnerhet på lång sikt.

Studielånskompensation

När det gäller beaktandet av dröjsmål i studierna på grund av att det rått krigstillstånd eller exceptionella omständigheter som till sin allvarlighetsgrad kan jämföras med krigstillstånd i studielandet, granskades olika alternativ där den föreskrivna tiden för avläggande av studierna förlängs med högst två läsår i stället för med ett. Det ansågs dock motiverat att förlänga den tid inom vilken studierna ska avläggas med ett läsår, eftersom det handlar om en flexibilitet som schablonmässigt gäller alla och den flexibilitet som medges är densamma, dvs. en förlängning av den föreskrivna studietiden med ett läsår, som i fråga om en förlängning på grund av covid-19-epidemin. En förlängning med ett läsår ansågs tillräckligt lång, även ifall den studerande vore tvungen att ändra på hur studierna avläggs. I allmänhet är det möjligt att avlägga högskolestudier på distans. Dessutom bör det beaktas att studerande även med stöd av 15 c § ges en schablonmässig flexibilitet i fråga om den studietid som berättigar till studielånskompensation.

6 Remissvar

Utlåtanden om utkastet till proposition lämnades av finansministeriet, Folkpensionsanstalten, Suomen Opiskelija-Allianssi Osku ry, Finlands studerandekårers förbund SAMOK rf, Finlands Yrkesstuderandes förbund Sakki rf, Finlands Nämndemannaförbund FNF rf Finlands studentkårers förbund FSF rf, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf och Finlands universitetsrektorsråd UNIFI rf samt Statens revisionsverk. Social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet och justitieministeriet yttrade sig inte om propositionen. Propositionen sändes också till rådet för bedömning av lagstiftningen, men det tog inte upp propositionen till bedömning.

Den föreslagna flexibiliteten i den tid för avläggande av examen som utgör ett villkor för studielånskompensationen ansågs behövlig och värd att understödja. Remissinstanserna förhöll sig ambivalent till en höjning av inkomstgränserna. Förslaget fick understöd, men samtidigt uttrycktes oro över hur studietiden och de studerandes ork påverkas av arbete vid sidan av studierna. FPA och studerandeorganisationerna föreslog i sina yttranden vissa lagändringar som de anser behöver bör utredas.

Finansministeriet betonade i sitt utlåtande att bedömningen av konsekvenserna av en höjning av inkomstgränserna är förenad med betydande osäkerhetsfaktorer. För att den föreslagna ändringen inte ska leda till längre studietider är det i fortsättningen allt viktigare att i anslutning till studiestödet följa upp hur de studerande framskrider i studierna.

Folkpensionsanstalten föreslog i sitt utlåtande att ordningsföljden gällande återkrav av studiestöd bör jämkas så att återkravet skulle börja från och med kalenderårets första stödmånad i stället för den nuvarande sista stödmånaden. Ändringen skulle jämka återkravet bland annat i situationer där den studerande har varit berättigad till högre studiepenning under höstterminen än under vårterminen, till exempel på grund av sin ålder eller för att han eller hon sedan dess flyttat hemifrån.

Studerandeorganisationerna anser att en höjning av inkomstgränserna är ett bra sätt att förbättra de studerandes utkomst, men framlägger också andra behov av att förbättra nivån på studiestödet. Enligt studerandeorganisationerna bör studiestödet utvecklas i bättre riktning för att trygga den studerandes utkomst genom en höjning av studiepenningen och föräldrarnas inkomstgränser samt genom att utvidga rätten till studielånskompensation och studiestöd för studerande på

andra stadiet som är i läroavtalsutbildning. UNIFI ry påpekade att en examensstuderande ska kunna studera på heltid om han eller hon så önskar, och att incitamenten för att ta jobb inte får utgöra ett hinder för framsteg i studierna. Enligt Arene ry kommer de studerandes större satsning på att förvärvsarbeta under studietiden att förlänga studietiden för dem samt försämra genomströmningen. Statens revisionsverk påpekade i sitt utlåtande att det utan en registerbaserad utredning är svårt att bedöma i vilken mån det ur statsfinansiellt perspektiv är motiverat att genom att höja inkomstgränserna för studiestödet främja att de studerande förvärvsarbetar under studietiden. Om studierna fördröjs på grund av de studerande förvärvsarbetar under studietiden utan att det bidrar till deras sysselsättning längre fram, är det problematiskt att de uppmuntras till förvärvsarbete genom att inkomstgränserna höjs.

7 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 januari 2023.

8 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till statens budgetproposition för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Genom studiestödet tryggas de kulturella rättigheterna i enlighet med 16 § i grundlagen.

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att i enlighet med lag skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Enligt 18 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Genom de föreslagna bestämmelserna förbättras förutsättningarna för sysselsättning bland unga och förbättras de studerandes möjligheter att skaffa sig sådan försörjning som kompletterar studiestödet med löneinkomster.

Enligt grundlagens 6 § är alla lika inför lagen. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Genom de föreslagna bestämmelserna särbehandlas ingen, utan de bidrar till att främja att studiestödet räcker till och ges på lika villkor genom att förbättra möjligheterna för studerande att arbeta vid sidan av studierna utan att detta minskar på studiestödet.

Lagförslaget kan på de grunder som anges ovan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om studiestöd (65/1994) 15 d § 1—3 mom., 17 § 1 mom., 17 a § 2 mom. och 27 § 4 mom., sådana de lyder 15 d § 1—3 mom. i lag 681/2021, 17 § 1 mom. i lag 1173/2018, 17 a § 2 mom. i lag 1266/2021 och 27 § 4 mom. i lag 1388/2007, som följer:

15 d §

Studielånskompensation vid fördröjda studier

En studielåntagare har rätt till studielånskompensation även om den tid som använts för att avlägga examen är längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om låntagaren under den tid som avses i 1 mom. i den paragrafen

1) har fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor,

2) har fått sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen på grund av sjukdom, pension eller ersättning på grund av full arbetsoförmåga eller sjukpension enligt folkpensionslagen,

3) har fått graviditets-, moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen, för vård av barn, eller

4) har varit förhindrad att genomföra alla studier som krävs för examen på grund av att det rått krigstillstånd eller till sin allvarlighetsgrad därmed jämförbara exceptionella omständigheter i studielandet.

Den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation förlängs med högst två läsår vid omständigheter som avses i 1 mom. 1 eller 2 punkten. Den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation förlängs med ett läsår vid omständigheter som avses i 1 mom. 4 punkten.

Om en omständighet som avses i 1 mom. 1—3 punkten varat minst 30 dagar utan avbrott, förlängs den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation med en termin. Under en termin kan endast en period som berättigar till förlängning beaktas.

17 §

Hur studerandens egna inkomster inverkar på studiepenningen och bostadstillägget

En studerande kan under ett kalenderår utöver studiepenning ha andra skattepliktiga inkomster till ett belopp som kallas fribelopp. Fribeloppet räknas så att den studerande kan ha

1) inkomster upp till 1 040 euro för varje månad för vilken han eller hon har fått studiepenning eller bostadstillägg, samt

2) inkomster upp till 3 120 euro för varje månad för vilken han eller hon inte har fått studiepenning eller bostadstillägg.

17 a §

Justering av inkomstgränserna för studerandes egna inkomster

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. justeras inkomstgränserna enligt 17 § samt de belopp som anges i 27 § 4 mom. inte i överensstämmelse med förändringen i det allmänna inkomstnivåindexet år 2023, utan den i 1 mom. avsedda justering utifrån inkomstnivåindexet motsvarade den förändring som före utgången av det tredje kvartalet 2024 inträffat under den gångna tvåårsperioden görs först från och med den 1 januari 2025.

27 §

Återkrav

Om en studerandes årsinkomst enligt 17 § 1 mom. överstiger fribeloppet, återkrävs en stödmånads studiepenning och bostadstillägg för varje påbörjat överstigande belopp av 2 080 euro i kronologisk ordning med början från kalenderårets sista stödmånad. Om fribeloppet har överstridits med högst 348 euro, återkrävs dock inte stöd som betalats ut till för stort belopp. Stödtagaren ges ett förslag till beslut om återkrav av stöd som betalats ut till för stort belopp. Beslutet enligt förslaget träder i kraft, om stödtagaren inte inom den tid som reserverats för anförande av besvär skriftligen begär att ärendet ska behandlas på nytt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 19 september 2022

Statsminister

Sanna Marin

Forsknings- och kulturminister Petri Honkonen

Lag

om ändring av lagen om studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om studiestöd (65/1994) 15 d § 1—3 mom., 17 § 1 mom., 17 a § 2 mom. och 27 § 4 mom., sådana de lyder 15 d § 1—3 mom. i lag 681/2021, 17 § 1 mom. i lag 1173/2018, 17 a § 2 mom. i lag 1266/2021 och 27 § 4 mom. i lag 1388/2007, som följer:

Gällande lydelse

15 d §

Studielånskompensation vid fördröjda studier

En studielåntagare har rätt till studielånskompensation även om den tid som använts för att avlägga examen är längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om låntagaren under den tid som avses i 1 mom. i den paragrafen

1) har fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor,

2) har fått sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen på grund av sjukdom, pension eller ersättning på grund av full arbetsoförmåga eller sjukpension enligt folkpensionslagen, *eller*

3) har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen, för vård av barn.

Den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation förlängs med högst två läsår vid omständigheter som avses i 1 mom. 1 eller 2 punkten.

Om en omständighet som avses i 1 mom. varat minst 30 dagar utan avbrott, förlängs den

Föreslagen lydelse

15 d §

Studielånskompensation vid fördröjda studier

En studielåntagare har rätt till studielånskompensation även om den tid som använts för att avlägga examen är längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om låntagaren under den tid som avses i 1 mom. i den paragrafen

1) har fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor,

2) har fått sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen på grund av sjukdom, pension eller ersättning på grund av full arbetsoförmåga eller sjukpension enligt folkpensionslagen,

3) har fått graviditets-, moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen, för vård av barn, *eller*

4) *har varit förhindrad att genomföra alla studier som krävs för examen på grund av att det rått krigstillstånd eller till sin allvarlighetsgrad därmed jämförbara exceptionella omständigheter i studielandet.*

Den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation förlängs med högst två läsår vid omständigheter som avses i 1 mom. 1 eller 2 punkten. *Den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation förlängs med ett läsår vid omständigheter som avses i 1 mom. 4 punkten.*

Om en omständighet som avses i 1 mom. 1—3 punkten varat minst 30 dagar utan avbrott, förlängs den tid för avläggande av examen

Gällande lydelse

tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation med en termin. Under en termin kan endast en period som berättigar till förlängning beaktas.

17 §

Hur studerandes egna inkomsters inverkar på studiepenningen och bostadstillägget

En studerande kan under ett kalenderår utöver studiepenning ha andra skattepliktiga inkomster till ett belopp som kallas fribelopp. Fribeloppet räknas så att den studerande kan ha

1) inkomster upp till 660 euro för varje månad för vilken han eller hon har fått studiepenning eller bostadstillägg, samt

2) inkomster upp till 1 970 euro för varje månad för vilken han eller hon inte har fått studiepenning eller bostadstillägg.

17 a §

Justering av inkomstgränserna för studerandes egna inkomster

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. justeras inkomstgränserna enligt 17 § samt de belopp som anges i 27 § 4 mom. inte i överensstämmelse med förändringen i det allmänna inkomstnivåindexet år 2022, utan den i 1 mom. avsedda justering utifrån inkomstnivåindexet motsvarande den förändring som före utgången av det tredje kvartalet 2021 inträffat under den gångna tvåårsperioden görs först från och med den 1 januari 2023.

27 §

Återkrav

Om en studerandes årsinkomst enligt 17 § 1 mom. överstiger fribeloppet, återkrävs en stödmånads studiepenning och bostadstillägg för varje påbörjat överstigande belopp av

Föreslagen lydelse

som berättigar till studielånskompensation med en termin. Under en termin kan endast en period som berättigar till förlängning beaktas.

17 §

Hur studerandes egna inkomsters inverkar på studiepenningen och bostadstillägget

En studerande kan under ett kalenderår utöver studiepenning ha andra skattepliktiga inkomster till ett belopp som kallas fribelopp. Fribeloppet räknas så att den studerande kan ha

1) inkomster upp till 1 040 euro för varje månad för vilken han eller hon har fått studiepenning eller bostadstillägg, samt

2) inkomster upp till 3 120 euro för varje månad för vilken han eller hon inte har fått studiepenning eller bostadstillägg.

17 a §

Justering av inkomstgränserna för studerandes egna inkomster

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. justeras inkomstgränserna enligt 17 § samt de belopp som anges i 27 § 4 mom. inte i överensstämmelse med förändringen i det allmänna inkomstnivåindexet år 2023, utan den i 1 mom. avsedda justering utifrån inkomstnivåindexet motsvarande den förändring som före utgången av det tredje kvartalet 2024 inträffat under den gångna tvåårsperioden görs först från och med den 1 januari 2025.

27 §

Återkrav

Om en studerandes årsinkomst enligt 17 § 1 mom. överstiger fribeloppet, återkrävs en stödmånads studiepenning och bostadstillägg för varje påbörjat överstigande belopp av 2 080 euro i kronologisk ordning med början

Gällande lydelse

1 310 euro i kronologisk ordning med början från kalenderårets sista stödmånad. Om fribeloppet har överskridits med högst 220 euro, återkrävs dock inte stöd som betalats ut till för stort belopp. Stödtagaren ges ett förslag till beslut om återkrav av stöd som betalats ut till för stort belopp. Beslutet enligt förslaget träder i kraft, om stödtagaren inte inom den tid som reserverats för anförande av besvär skriftligen begär att ärendet ska behandlas på nytt.

Föreslagen lydelse

från kalenderårets sista stödmånad. Om fribeloppet har överskridits med högst 348 euro, återkrävs dock inte stöd som betalats ut till för stort belopp. Stödtagaren ges ett förslag till beslut om återkrav av stöd som betalats ut till för stort belopp. Beslutet enligt förslaget träder i kraft, om stödtagaren inte inom den tid som reserverats för anförande av besvär skriftligen begär att ärendet ska behandlas på nytt.

Denna lag träder i kraft den 20 .